

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Під час вивчення лексики англійської мови учні можуть зіштовхнутися із цілою низкою об'єктивних труднощів. Завданням викладачів вищого навчального закладу є підготовка студентів до подолання цих труднощів. Для цього необхідно розуміти причини виникнення проблем у молодших школярів та знати шляхи їх подолання.

Найбільша складність в оволодінні лексичним значенням, як зазначають усі спеціалісти в галузі навчання іноземних мов, полягає у невідповідності значень слів рідної та іноземної мов (наприклад, при невідповідності значень слів в іноземній і рідній мовах, при засвоєнні багатозначних слів, фразеологічних сполучень, у випадку так званої «фальшивої синонімії» і т.п.). Учителям англійської мови добре відомі типові помилки учнів, спричинені неадекватністю правил сполучення слів в англійській та українській мовах, особливостями їх функціонування в мовленні (наприклад, великі труднощі виникають при засвоєнні словосполучень, які не мають точної структурно-семантичної відповідності еквівалентам у рідній мові). Наприклад: Answer to my questions. Listen me carefully. Замість: Answer my questions. Listen to me carefully. Також певні труднощі можуть виникати у зв'язку з формою слова: звуковою, графічною, структурною (наприклад, труднощі виникають при засвоєнні омофонів, у тому числі граматичних, омографів – у випадку значних графемно-фонемних розбіжностей, багатоскладових і похідних слів).

Як відомо, вживання лексики в мовленні передбачає єдність форми і значення ЛО. Проте цей процес ускладнюється з інтерференцією з боку рідної мови. Чинниками цього можуть бути:

- 1) розбіжності в передачі значень деяких ЛО (порівняймо: українські слова «плакати», «кричати» – передаються в англійській мові одним словом – cry);
- 2) відсутність певних понять у рідній мові учнів (lady, sir, lunch);
- 3) різні правила сполучення слів тощо.

Планування роботи з ЛО на уроці вимагає ретельного аналізу учителем особливостей кожної ЛО, її форми (фонетичної, графічної, структурної, граматичної), значення, особливостей вживання у мовленні, вибір адекватних прийомів організації, ознайомлення, тренування і застосування відповідних ЛО у процесі спілкування.

Європейські мови належать до однієї арійської мовної групи. Цей факт зумовлює наявність в англійській та в більшості європейських мов, зокрема і в українській, великого класу спільних слів, запозичених з латинської, французької, грецької мов. Проте, з цього не варто робити

передчасний хибний висновок, що оволодіння англійською лексикою – це простий процес. Насправді, це зовсім не так. Цілком можливо оволодіти граматику мови з метою читання за певний проміжок часу – в основному не більше шести місяців. Проте це неможливо зробити стосовно лексики. Цілком очевидно, що кожна мова в усній формі повинна бути пристосована до середніх можливостей її носіїв [3, с. 28].

З лінгвістичної точки зору складність вивчення англійської мови полягає в тому, що на даному етапі англійська мова є аналітичною, а українська – флективною, синтетичною. У лексичній підсистемі англійської мови співіснують дві типологічно різні частини: споконвічний аналітизований та запозичений синтетичний. На останній не розповсюджуються такі загальні для англійської мови риси, як частиномовна поліфункціональність, чіткість морфемної структури слова, однокладність кореня та слова. Ця частина лексики не приймає участі в аналітичному лексемотворенні і слабо охоплена словотворенням, проте значно активніше, ніж аналітизована частина, приймає участь у афіксальному словотворенні [1, с. 19].

В ономасіологічному аспекті, тобто з точки зору структури та кількості категоріальних значень, складність може полягати у тому, що певний афікс, зображений однаковою графемою, може виражати різні категоріальні значення. Наприклад, флексія -s у дієслові stops має значення особи, часу, виду та стану, а у слові songs – лише числа (множина) [4, с. 66].

При вивченні іноземної мови виникає необхідність засвоєння великої кількості особливостей. Багато людей вважає, що мова повинна підкорятися певним правилам, що є такими ж сталими та непохитними, як і закони логіки чи математики. Проте, мови, маючи багатовікову історію вживання, не характеризуються такою чіткою структурою організації. Завжди існують неправильні форми, особливі значення, цікаві конструкції які ми не можемо уникнути під час говоріння чи письма. Так, конструкції «подвійного заперечення» викликають багато дискусій і заперечуються правилами логіки. Наприклад, *He never said nothing*. З точки зору логіки, два заперечення утворюють позитивне твердження. Розглядаючи даний приклад і мислячи логічно, якщо *He never said nothing*, то це означає, що він все ж таки щось сказав. Тому це речення вважається нелогічним. Особливо часто такі конструкції вживаються у дитячому мовленні [4, с.35].

Певну складність становлять також територіальні розбіжності варіантів ЛО. На позначення одного явища можуть бути використані різні слова, або різні варіанти одного й того самого слова. Мова постійно змінюється, і жоден з стандартів мови не може відобразити її у повній мірі. Особливо активно процес розвитку мови на всіх її рівнях відбувається у США, що призводить до невідповідностей з британським варіантом.

Американський варіант	Британський варіант	Український переклад
cookie	biscuit	печиво
elevator	lift	ліфт
mailman	postman	листоноша
railroad	railway	залізниця
vocation	holiday	відпустка
closet	cupboard	буфет
someplace	somewhere	кудиись, десь

Розглядаючи різноманітні варіанти слів, що склалися у ході історичного розвитку англійської мови, Джордж Кемпбел пропонує наступні три критерії для вибору варіантів або для оцінки нововведень:

- надання переваги більш раннім формам та значенням (наприклад, для позначення новачків варіант non-professional має бути відхилений, так як у мові вже існують такі варіанти, як unprofessiona, lay, amateur);
- збереження та створення розмежувань (наприклад, використання дієслова contact як загального терміну на позначення розмови один-на-один, розмови по телефону чи у письмовій формі; виникнення слова disincentive у значенні, окремому від deterrent);
- звернення до логіки (наприклад, слово escapee є нісенітницею, так як суфікс -ee зазвичай позначає об'єкт дієслова, як у слові employee) [3, с. 21].

Аналіз педагогічної практики та змісту психолого-педагогічної літератури дозволяє виділити наступні причини забування раніше засвоєної лексики: особистісні зміни та пов'язане з ними погіршення ставлення до навчання, до вивчення ІМ; недооцінка вчителем мимовільного запам'ятовування, систематичного повторення під час засвоєння мови; погіршення пам'яті, недостатнє використання заходів щодо активізації запам'ятовування; обмеженість навчального часу, недооцінка самостійної роботи учнів [2, с. 13].

Отже, розглядаючи питання труднощів, що виникають під час засвоєння молодшими школярами лексичного матеріалу, слід звернути увагу на методичний, лінгвістичний та психологічний аспекти даної проблеми. З лінгвістичної точки зору труднощі можуть бути пов'язані з аналітичним устроєм іноземної мови, функціонуванням двох груп лексичної підсистеми (аналітичною та синтетичною), омонімією афіксів, багатозначністю та частиномовною поліфункціональністю лексем. У психологічному аспекті труднощі можуть виникати через особливості розвитку психічних процесів дитини, особистісні зміни та погіршення ставлення до навчання, обмеженість навчального часу, недооцінку самостійної роботи учнів та важливості врахування індивідуальних особливостей учнів. Таким чином, лише за наявності усіх складових методичної компетентності майбутнього вчителя англійської мови в початковій школі можливо запобігти виникненню об'єктивних труднощів під час формування лексичної компетенції молодшого школяра.

Список використаних джерел:

1. Жлуктенко Ю. О. Порівняльна граматики англійської та української / Ю. О. Жлуктенко – К. : Радянська школа, 1960. – 160 с.
2. Сергієнко Н. Ф. Професійна компетентність сучасного вчителя / Н. Ф. Сергієнко. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://tme.umo.edu.ua>
3. Campbell G. Fluent in 44 languages / George Campbell // Boston.com, News.
4. English as a global language. – Cambridge University Press. – 1997, second edition 2003.